

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{6}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 3. V Ljubljani, 15. februarja 1909. Leto XXVI.

Obseg: Gospodarskopoučni izlet slovenskih kmetovalcev na Češko. — Gnojenje travnikov z nmetnimi gnojili spomladi. — Mešana umetna gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili. — Naznanila o napravi in porabi domače pijače z ozirom na novi zakon. — Saditev visokodebelnega drevja. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Gospodarskopoučni izlet slovenskih kmetovalcev na Češko.

(Dalje.)

Drugi dan, t. j. 4. avgusta smo že ob pol petih morali vstati, kajti že ob pol 6 smo se z vlakom odpejli na postajo Hluboka (= Globoka.)

Prvi naš namen je bil, ogledati si tekom dopoldneva krasno posestvo kneza Schwarzenberga.

Na postaji v Hluboki nas je čakalo veliko število lepih kočij in nas je v imenu kneza nagovoril njegov oskrbnik g. V. Vidman, ki nas je vljudno povabil, naj zasedemo pripravljene kočije.

*) K spisu »Gospodarskopoučni izlet slovenskih kmetovalcev na Češko« v 1. šte. letošnjega »Kmetovalca«.

Peljali smo se mimo ogromnega ribnika Bezdrava, ki meri $520\frac{1}{2}$ ha površine, v bližnji gospodarski dvor (marof) Voňdov. Ta dvor je glede zgradbe in uvrstitve gospodarskih poslopij in glede vsega gospodarstva sploh nekak vzor, ali bolje rečeno razstavni objekt záse.

Knez ga je dal sezidati po načrtih čeških inženirjev in arhitektov ter kmetijskih strokovnjakov na mestu starega, že v 16. stoletju ustanovljenega dvora enakega imena.

S stavbo so pričeli spomladi l. 1895. in so jo dovršili jeseni l. 1900., trajala je torej celih 6 let in je veljala z

Podoba 5. *) Češka kmetijska šola v Čeških Budjejevicah.

vsem skupaj okoli 1 in pol milijona kron.

Dvor je lepo urejen. Gospodarska poslopja tvorijo velik čveterokotnik, v pročelju je poslopje za oskrbnika in uradnike ter velike žitnice in shrambe za krmo, na

desno odtod (desno krilo) stanovanje šafarja (vavpta) in hlevi.

Oskrbnikovemu stanovanju nasproti so stanovanja za družino in delavce, od njega na levo (levo krilo) so shrambe za vozove, orodje itd. Na sredi dvora je iz zdravstvenih ozirov vrt, kjer stoji oddelek za kuretino. Vsa nezdrava izhlapevanja so izključena, ker so gnojišča, tekališča za živino itd. vsa zadržana za poslopjem, torej zunaj dvora.

Gosp. oskrbnik nas je peljal najprej v hleve. V prvem, jako praktično urejenem oddelku s kolesnicami in vozički za dovažanje krme in za odvažanje gnoja, s samodelujočimi napajalniki, kamor takoj priteče druga, sveža pitna voda, kakor hitro jo živina odpije, tako da pije žival, kadar se ji zljubi, stoji 212 krav čiste frajburške (šviške) pasme, in sicer v prvem pododdelku samo molzne krave, v drugem breje krave, v tretjem junice. Prezračevalna naprava je tako dobro urejena, da pri tej veliki množini živali skoraj čisto nič ne diši po hlevu.

Krave imajo svojo matično knjigo, kamor se vpišujejo imena krav, kdaj so bile posamezne krave rojene, kdaj pripuščene, kdaj so skotile, koliko mleka dajejo itd. Tudi nad svojo glavo ima vsaka krava tablico z imenom in z enakimi podatki. Krav ne prodajajo iz hleva drugih, kakor stare ali za rejo nesposobne. Če je treba, pa krave dokupijo, in stane ena čistokrvna krava navadno 660 K. Bika za pleme dovažajo iz Švice, in sicer plačajo navadno dve in pol leta starega bika s 1400 K.

Za hlevom se nahaja tekališče za živino, ki jo, če se izpusti, vedno tudi bik spremlja.

Za tekališčem so moderno urejena gnojišča, kjer se gnoj le potlači in se s pomočjo posebnih dovajalnih kanalov namaka z gnojnico od spodaj, kar je boljše kakor polivanje ali brizganje gnoja, ker pri tem načinu nič iz gnoja ne izhlapi.

Ko smo si še ogledali oddelek za vprežno živino (vole), nas je g. oskrbnik peljal v hišo za družino.

Hiša je enonadstropna in je razdeljena na dva dela. Spodaj so na eni strani stanovanja za neoženjene moške, na drugi strani pa za neomožene ženske delavce.

V prvem nadstropju stanujejo oženjenci (rodbine), ki jih je 23 rodbin s 43 otroki.

V oddelkih za neoženjene je vse vojaško urejeno. Vsak pododdelek ima svojo kuhinjo, svojo spalnico za štiri osebe in svojo boljšo sobo z omarami itd. Kuhajo si delavci sami. Dnine se plačujejo naslednje: moški delavec ima 2 K do 2 K 40 h na dan, fantje 1 K 60 h, žene 1 K do 1 K 30 h. En mož dobiva povprek 840 K na leto. Poleg plače in prostega stanovanja dobiva pa tudi vsak delavec nekaj deputata, in sicer krompir, mleko, pivo itd. Kurjava je centralna.

S 40 službenimi leti dobi delavec tudi pokojnino iz knezovega pokojninskega zaklada, če pa postane vsled nezgode za delo nesposoben, še prej.

Nato smo se podali v poslopje za stroje, krmo itd. Vse gospodarske stroje goni parni stroj 16 konjskih sil. Ta stroj goni tudi pumpo, ki sesa vodo v visoko ležečo shrambo, odkoder se dovaja v hleve (samodelujoče napajalnike), stanovanja itd.

Stroj mlati, reže krmo (krmijo z rezanico in s pesnimi zrezki), drobi, melje žito v moko ter goni vzpenjačo, ki dviga žito itd. na pode.

Ko smo si ogledali še nekatere gospodarske stroje, nas je g. oskrbnik peljal pred kurnjak in je zaukazal, da so nam izpustili iz njega vso kuretino v ograjo. Lepo je bilo videti, kako so petelini, kokoši, majhna

piščeta, race itd. korakali iz svojih stanovanj kakor vojaki.

Poleg druge kuretine redijo tam 600 kokoši orpinjonske pasme. G. oskrbnik je to pleme pohvalil, da dobro nese (180 jajec na leto), da imajo jajca velike, lepe rumenjake, dalje pa da hitro rasejo in se dobro rede. Poleg kokoši redijo veliko rac, ki imajo tu svoj poseben ribnik, da se tam kopljejo; gosi, pegatek in puranov itd. zlasti iz tega vzroka, ker se potrebuje jeseni, kadar knez s svojo družino in z gosti stanuje na Hluboki, kar trpi do 14 dni (zaradi lovov), več sto kosov kuretine na dan za knezovo omizje. Poleg dvora Vondrova ima knez poseben dvor za rejo lepih, angleških čistokrvnih konj za svojo porabo. Žal, da nam ni čas dopuščal, da bi si bili tudi to znamenitost ogledali.

Prijazni in ljubeznivi gospod oskrbnik nas je dal na to zapeljati k lovskeemu gradu „Ohrady“ (ograje), kjer nas je izročil revirniku (revirnemu mojstru) gosp. Říhi. Ko smo g. spremljevalca za njegov trud prisrčno zahvalili, nas je povabil revirnik g. Karel Říha, da si ogledamo lovski grad.

Lovski grad „Ohrady“ je pravzaprav nekaj muzej, kjer so nakopičene vse posebnosti in redkosti, kar so jih kdaj dobili na obsežnih Schwarzenbergovih posestvih. Videli smo poleg planov in načrtov, geoloških in drugih statističnih map vseh Schwarzenbergovih posestev na Češkem, Bavarskem, Štajerskem itd., razne izdelke iz lesa Schwarzenbergovih pragozdov v Šumavi, potem pa razne lovske trofeje, zlasti rogove ustreljenih prekrasnih živali, dalje nabasane ali drugače ohranjene raznovrstne živali, ki so bile ujete, ustreljene ali najdene na knezovih posestvih.

Lovi knezov Schwarzenbergov, enega najbogatejših rodov v Avstriji, so zelo obsežni. G. revirnik nam je pokazal knjigo, kamor že od davnih časov vpišujejo ustreljeno divjačino. Iz nje smo razvideli, da se je na pr. leta 1897. na knezovih posestvih ustrelilo 94.000 kosov divjačine (jelenov, srn, danjkov, divjih mrjascev, pernate divjačine itd., od tega pa največ na Hluboki). Zlasti zanimivi so lovi na raznovrstne vodne ptiče, ki jih imajo ogromni knezovi jugočeški ribniki na stotisoče.

Ko smo gosp. revirnika zahvalili za nam razkazane zelo zanimive, morda nikjer tako obširne zbirke, smo se od njega poslovili in smo se v knezovih kočijah peljali naprej skozi krasen angleški park v grad Hluboko.

Grad Hluboka, (nemški Frauenberg) je zgrajen na nizkem griču namesto napol razpale stare graščine. Zidan je v vindzorskem (angl.) slogu, in sicer so ga zidali od leta 1838. do 1863. Stavbo je otvoril in zaključil cesarski princ, kar pričata dve vzdani plošči.

Popisati ta grad in njegovo vsebino bi bilo zelo težavno, ker je za to treba strokovnjaka in prostora. Grad, njegova stavba, notranja oprava, vse to je umetniško delo prve vrste. Ves grad je krasno izdelan iz rezanega kamna, češkega peščenjaka. Stopnjišče je prekrasno izdelano, opremljeno z dragocenimi gobelini, freskami, viteškimi oklepi, orožjem itd., v posameznih sobah je večinoma fino rezbarsko ali slikarsko delo. Največ pa je vredno to, da je ves grad Hluboka (Globoka) krasno, svetovnosloveče delo, skoraj izključno delo čeških umetnikov, rezbarsko delo pa celo delo treh samoukov. V raznih sobah nahajamo galerije slik, dragocenih izvirnikov čeških in tujih mojstrov, dragocenosti iz majolike, kristalnega in beneškega stekla, prekrasno zgodovinsko zbirko orožja, zlasti orožja

knezov Schwarzenbergov, ki so bili slavni vojskovodje itd. Bogata knjižnica, kapela itd., vse to je občudovanja vredno. Nakopičeno je tu ogromno bogastvo. Grad in vsebina se ceni na 12—15 milj. kron vrednosti. Grajski oskrbnik g. Josip Scheichl, ki je obenem župan trga Hluboke, nam je vse prijazno razkazal, nam je dal zanimiva zgodovinska pojasnila in nas je končno peljal na balkon, odkoder je bil vključ meglenu dnevu prekrasen razgled po širni češki zemlji tja do temne Šumave, ki tvori mejo proti Bavarski.

Nato smo si ogledali krasni zimski vrt, ki je ves pod steklom in po zaprtem steklenem stopnjišču zvezan z gradom. Odtod nas je peljal g. oskrbnik v slovečo zimsko jahalnico, ogromno poslopje, kjer pozimi knezi in njih rodbina jahajo, kjer se vrše razne igre i. t. d. Tu smo tudi videli starodavne zgodovinske pozlačene vozove, sani, konjsko opravo itd.

Zahvalivši g. grajskega oskrbnika in poslovivši se od njega, smo se podali v trg Hluboko, kjer smo si naročili v knezovem hotelu fino skupno kosilo, kjer je kneza zastopal oskrbnik g. Vidman, ki je v napitnici pozdravil jugoslovanske goste. Za napitnico ga je zahvalil voditelj potovanja in je napil dednemu princu Janu Schwarzenbergu.

Končno nekoliko statističnih podatkov. Hluboka je eno izmed številnih fidejkomisnih veleposestev knezov Schwarzenbergov, in sicer šteje 18.220 ha površine, od katerih pripada na gozde 11.178 ha, na ribnike 2136 ha, drugo pa so travniki in osevna površina.

K veleposestvu Hluboki spada poleg Vondrova še 11 drugih dvorov, pivovarna, sladarna, žaga, lovski grad Ohrada in prekrasni grad Hluboka, dalje tvornica za šamotne izdelke in zemljate barve, dve opekarni itd. Lastnik je sedaj dedni princ Jan (Ivan), ki ima še 5 tako velikih posestev (zlasti Třeboň in Krumlov) in 2 manjši. Poleg lovov, ki se zaradi njih vzdržujejo posebne „obore“ (ograje), kjer se goji plemenita divjačina, slovi na tem veleposestvu in posebno še na Třeboňi (Wittingau) ribarstvo, ki se umno goji in je v to svrhu nastavljen poseben ribiški mojster in veliko število uradnikov. Ribniki donašajo jako lep čisti dobiček. Največji ribnik na južnem Češkem je Rožemberški ribnik pri Třeboňi, (predniki Schwarzenbergov so bili bogati Rožemberki, odtod ime), ki je bil ustanovljen že l. 1584. in meri 722 ha. Samo en njegov nasip (breg) je 2600 m dolg, 80 m debel in 12 m visok.

Kakšno bogastvo rib se v njem nahaja, se razvidi iz naslednjih podatkov: Leta 1906. so ga jeseni izpustili in so začeli loviti. K tej ribji lovi je prišlo na tisoče radovednih ljudi od blizu in daleč. Lovili so pet dni. Glavna zanimivost so bile „zátahy“ (zatege), ki so bile 3 do 4 za pol dneva.

Ko so zategnili 236 m dolgo mrežo, je bilo nenkrat ujetih 300 metrskih stotov rib. Vsega skupaj so nalovili v 5 dneh 1179 q = 117.900 kg rib, od tega pa največ slovečih čeških karpov, ki se drago prodajajo (o Božiču v Pragi po 2 K 40 h do 4 K 1 kg) v deželi in izven nje (na Dunaju, v Draždanih) itd. Žal, da je ribnikarstvo, ta zelo dobičkonosna panoga kmetijstva, pri nas na Kranjskem še popolnoma nepoznana, dasi bi marsikje bili pogoji za to dani in bi v marsikterem kraju lepo umno oskrbovani ribniki več nesli kakor slabi, kisl travniki ali pa kake pušče.

Po obedu smo se poslovili iz prijazne in zanimive Hluboke, zasedli smo pripravljene kočije in smo se

odpeljali na postajo Zámost', kjer smo se poslovili od ljubeznivega g. oskrbnika Vidmana. (Dalje prihodnjič.)

Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi.

Če naj rastline dobro uspejajo, bodisi na njivi, na travniku ali kje drugje, morajo v zemlji dobivati dovolj vseh redilnih snovi.

Redilnih snovi, ki jih rastlina potrebuje, je več, a nekaj jih je v vsaki zemlji dovolj, da kmetovalcu ni treba zanje skrbeti.

So pa redilne snovi ki jih je v zemlji manj ali celo v nezadostni množini, da za te mora kmetovalec skrbeti. Šele tedaj dovedemo zemljo do najvišje rodnosti, če jo gnojimo z gnojili, ki imajo take redilne snovi v sebi.

Redilne snovi, ki jih je v zemlji malo, nezadostno ali vsled poprejšnjega napačnega kmetovanja skoraj nič, so: fosforova kislina, kali, dušik in apno.

Naše travnike smo zlasti v prejšnjih časih napačno obdelovali, skoraj nič ali sploh nič gnojili, zato so izsesani in moramo prešnje grehe poravnati z zadostnim gnojenjem, če hočemo, da bodo travniki zopet rodovitni.

Hlevski gnoj in gnojnica sta bila in ostaneta najvažnejši gnoj, vendar hlevskega gnoja ne gre rabiti za travnike, dočim je gnojnica ena najporabnejših gnojil za travnike. Naš hlevski gnoj vsled prejšnjega napačnega ravnanja pa tudi nima dovolj važnih redilnih snovi v sebi in tudi gnojnica ima v sebi poglavitno le kalij in dušik.

Iz tega vzroka so za travnike zlasti primerna umetna gnojila.

Fosforovo kislino dajemo zemlji s Tomasovo žlindro, s kostno moko in z raznimi superfosfati. Rastline uživajo samo v vodi raztopljeno hrano v zemlji. Tomasova žlindra in kostna moka se počasi razkrajata, in če naj bo gnojilni uspeh dovoljen, gnojiti je z njima zgodaj, t. j. jeseni ali pozimi. Spomladi se priporoča travnike gnojiti s superfosfatom, ki ima v sebi v vodi raztopno fosforovo kislino in torej takoj učinkuje. Sicer je pa superfosfat sploh posebno priporočen za rahle, peščene zemlje.

Za gnojenje s kalijem je v vsakem času, torej tudi spomladi, najboljša 40 % kalijeva sol.

Poleg fosforove kisline in kalija morajo travniki dobivati tudi dušika. Najceneje dovajajo kmetovalci na travnik dušik z gnojnico. Dušik je najdražja redilna snov, in naši kmetovalci, ki ne zbirajo in ne rabijo gnojnice, zapravijo na leto na milijone kron. Dušik se pa more dati travnikom tudi v obliki čilskega solitra ali amonijevega sulfata, ki sta pa zelo dragi gnojili. Če naj se pa travnik pravilno pognoji in se ni rabila gnojnica, potem je treba rabiti tudi ta draga gnojila, drugače se lahko pripeti, da bo kmetovalec razočaran, kajti včasih samo fosforova kislina in kalij ne učinkujeta zadostno, če ni obenem dovolj dušika, in potem pride zabavljanje: Umetna gnojila nič ne pomagajo!

Pri rabi umetnih gnojil ne veljajo recepti; potrebni so poskusi, ki jih priporočamo delati v majhni meri, in tisto, kar se sponese, se potem v veliki meri zvrši.

V splošnjem pa priporočamo sedaj in spomladi pognojiti travnike na orals 300 do 400 kg rudninskega superfosfata, 100–150 kg kalijeve soli in z 100 kg amonijevega sulfata.

S temi gnojili se lahko precej gnoji, ali vsaj 14 dni preden trava ozeleni. Če se amonijev sulfat dovolj zgodaj potrese, se ni bati izgube zaradi izhlapevajočega amoniaka, kajti to gnojilo se v mokri zemlji hitro raztopi, gre v zemljo in tamkaj se izgube ni več bati.

Amonijev sulfat, dovolj zgodaj rabljen, dokler je v zemlji še zimska vlaga, je izborno dušičnato gnojilo, ki je toliko vredno kakor čilski soliter. Čilski soliter stane danes 35 K 100 kg, in ima 15 % dušika v sebi, dočim stane amonijev sulfat le 31 K, pa ima 20 % dušika v sebi.

Vsa ta gnojila ima naša družba vedno v zalogi.

Mešana umetna gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili.

Večkrat se priporočajo umetna gnojila, ki imajo v sebi tri najvažnejše redilne snovi, in sicer fosforovo kislino, kalij in dušik. Sestava teh umetnih gnojil je različna z ozirom na rastlino, ki se zanjo gnoj priporoča; tako se prodaja gnojila za peso, hmelj, trte itd.

Taka gnojila delajo na ta način, da mešajo superfosfat, kalijevo sol in čilski soliter, oziroma amonijev superfosfat. Mešanih umetnih gnojil veččaki vobče ne priporočajo, kajti vsak razumen kmetovalec si lahko zmes sam naredi, ker je pri takem ravnanju najmanj v nevarnosti, da bi bil prevaran glede vsebine in cene. Kemijsko preiskovati kupljena umetna gnojila se izplača le pri naročilih v celih vagonih, ali pa jih je kupiti pri kmetijskih zastopih, ki jamčijo za vsebino. Pri manjših naročilih pri trgovcih ali pri nezanesljivih tvornicah je kmetovalec vedno v nevarnosti, da bo prevaran, če ne drugače, vsaj pri ceni.

Ponuja se na pr. zlasti na Štajerskem po agentih mešano umetno gnojilo za vinograde. Če je vsebina tega gnojila tudi resnična, je pa cena odločno previsoka.

Pred seboj imamo ponudbo neke tvornice za mešano umetno gnojilo za vinograde nekemu posestniku na Dolenjskem. Ta tvornica ponuja vagon takega gnojila, postavljenega voznine prostega na kolodvor v Sevnico, za 1609 K ali 100 kg za K 16'09. Tvornica jamči, da ima gnojilo v sebi 8 % v vodi raztopne fosforove kisline, 8 % kalijevega sulfata, 2 % dušika v solitru in 2 % dušika v amonijevem sulfatu.

Poglejmo, če je cena primerna.

Naša družba oddaja 14 % superfosfat po 8 K 100 kg, torej stane 1 % v vodi raztopne fosforove kisline 57'1 h; 40 % kalijevo po K 12'60, torej stane 1 % čistega kalija 31 1/2 h; čilski soliter po 34 K s 15 % dušika, torej stane 1 % dušika K 2'26; in amonijev sulfat z 20 % dušika po 31 K, torej stane 1 % dušika K 1'55.

Po teh cenah velja pri družbi taka mešanica:

8% raztopne fosforove kisline á 471	K 4'56
8% čistega kalija (ne žveplenokislega) á 31 1/2	2'52
2% dušika v čilskem solitru á K 2'26	4'52
2% dušika v amonijevem sulfatu	3'10

torej skupaj K 14'70

Iz tega računa je razvidno, da stane 100 kg mešanice takega gnojila, če se naredi iz gnojil, ki se posebej kupijo pri družbi po sedanjih cenah, 14 K 70 h,

dočim stane enaka mešanica, kupljena v dotični tvornici 16 K 9 h, torej 1 K 39 h več, a smo računali cene, ki veljajo pri družbi za oddajo na drobno in čisti kali, dočim je tvornična cena veljavna pri nakupu celega vagona in vrhutega ni v mešanici računjen čisti kali, temveč žveplovokisli kali, kar dela razliko v ceni še večjo.

Kdor kupi pri družbi

3 vreče po 100 kg 14 % superfosfata, plača zanje	K 24'—
1 vrečo " " " 40 % kalijeve soli, plača zanjo	12'60
1 vrečo " " " 20 % amon. sulfata, plača zanjo	31'—
ali za vse skupaj	K 67'60

Če se to skupaj zmeša, se dobi 500 kg mešanega gnojila, ki stane 100 kg 13 K 52 h. V 100 kg take mešanice je pa 8'4 % v vodi raztopne fosforove kisline 8 % čistega (!) kalija in 4 % dušika. V tem slučaju, ko se je vzelo za dušičnato gnojilo le amonijev sulfat, pa stane 100 kg enake mešanice le 13 K 52 h, torej za 2 K 57 h ceneje kakor enaka mešanica iz tvornice.

Dušik amonijevega sulfata je pa za gnojenje v vinogradu, ker se takoj podkoplje, toliko vreden kakor dušik čilskega solitra, ker ni nevarnosti, da bi izpuhtel amoniak; celo še boljši je, ker počasneje in torej dlje časa učinkuje, kar je pri trtah važno, kajti trte ne rabijo dušik hipoma, temveč skozi več tednov. Amonijev sulfat se pa tudi zato pri trtah lahko namesto čilskega solitra izključno rabi, ker se z njim precej zgodaj gnoji in je že razkrojen, ko prično trte dušik rabiti.

Iz tega spisa je razvidno, da ni treba rabiti mešanih gnojil iz tvornic, kajti z doma kupljenimi umetnimi gnojili lahko naredimo ravno take mešanice ceneje in vrhu tega imamo jamstvo, da je vsebina redilnih snovi resnična.

Če se pa ne kupi celih vagonov takega mešanega vinogradniškega umetnega gnojila, je seveda razlika v ceni še veliko večja.

Naznanilo o napravi in porabi domače pijače z ozirom na novi zakon.

V paragrafih 2.—11. je določeno navedeno, kako morajo vinogradniki in drugi pridelovalci ter prodajalci vina postopati, da ne pridejo s postavo v navskrižje. Posebno važna sta paragrafa 8. in 9., obsegajoča napravo in prodajo, odnosno porabo petijota in druge domače pijače.

Glasom § 9. nov. vins. zakona ter glasom dostavka, člen III., mora vsakdo, ki je napravil petijot ali tropinšnico bodisi brez dodatka ali z dodatkom cukra, samo za domačo porabo, to naznaniti do 31. januarja pristojnemu županstvu, navedši množino narejene pijače in število družinskih oseb, ki hodijo za porabo te pijače v poštev.

Razentega je na dotičnem sodu, kjer je taka pijača, napraviti neizbrisno zamenje križa (X) ter še napisati dotičnemu kraju običajno ime taki pijači.

Županstva morajo napraviti posebne izkaze o naznanjenih posestnikih ter natančno izpolnjene izkaze predložiti do 15. februarja pristojnemu glavarstvu, da se pošlje prepis kletarskemu nadzorniku, ki potem izvršuje nadaljnjo kontrolo.

Kdor opusti tako naznanilo ali vedoma napačno poroča, zapade občutni kazni, in sicer do 200 K denarne kazni ali do 14 dni zapora. Enaki kazni zapade vsak pridelovalec in prodajalec vina, ki nima v svojih kletah vidno obešenega vinskega zakona. Kdor pa prodaja pe-

tijot ali tropinščnico sploh in se ne ravna po predpisih §§ 6., 7. in 8. novega vinskega zakona, se kaznuje z denarno globo 10 do 1000 K ali z zaporom treh dni do treh mesecev, ali pa z obema kaznima obenem.

V boljše pojasnilo bodi še povedano, da velja to le za pijačo, ki je bila napravljena z dodanjem vode in cukra ali tudi brez cukra. Pijača, napravljena iz gnilega ali drugega grozdja z dodanjem ali brez dodatka cukra, ni na tako naznanilo navezana, istotako ne jabolčnik. Kaznivo je pa prodajanje s cukrom zboljšane vina za pristno vino. Prodajati se pač sme, toda kot tako, t. j. le kot vino in če se je prej naznanilo, da je poslajeno. Strogo prepovedana pa je prodaja z jabolčnikom pomešanega vina.

Ker se nadziranje po državnih kletarskih nadzor-
nikih že povsod izvršuje, naj vsakdo spolnjuje te pred-
pise, da se izogne nepotrebnim sitnostim in kaznim.

Fr. Gombač.

Saditev visokodebelnega drevja.

Če dobiš iz drevesnice živo in zdravo drevo in je zemlja količkaj sposobna za dotično drevesno pleme, si le sam vzrok, če ti drevo ne rase. Nepravilno ravnaje umori drevo, ti pa dolžiš tistega, ki ti je drevo prodal. C. kr. kmetijska družba odda letos zopet veliko sadnega drevja; prepričani smo, da bo vse prav lepo raslo, če bodo sadjarji prav ravnali z njim. Najvažnejše delo je pravilna saditev, zato pa o tej reči ni nikoli dovolj pouka, in iz tega vzroka bomo v nastopnih vrstah iznova obravnavali saditev drevja, in sicer visokodebelnega.

Če drevje sadiš jeseni, izkoplji jame nekaj tednov poprej, če ga pa sadiš spomladi, jih naredi že prejšnjo jesen.

Jame naj imajo v dobri, debeli zemlji po 1 m premera in po 60 cm globokosti, v slabejši zemlji pa po 2 do 2½ m premera in po 1 m globokosti.

Če zemlja prija dotičnemu sadnemu plemenu, je prav, drugače jo pa pomešaj z dobro zemljo in z mešancem. Kadar pričneš saditi, zrahljaj jami dno in jo prični tako zasipati, da pride najboljša zemlja okoli korenin in tja, koder se bodo korenine pozneje razširjale.

Srčne in vse debele stranske korenine nekoliko skrajšaj. Odreza naj bo gladka in navpična na drevesno os. Od drobnih koreninic odstrani samo raztrgane in zamotane.

Sadi toliko globoko, da drevo, kadar se zemlja poleže, tako globoko tiči v zemlji, kakor je raslo v drevesnici. Če vsadiš drevo globokeje, gotovo peša, ostane nerodno ali se celo posuši. Med korenine in pod nje deni z roko dobre zemlje; sploh pri sajenju ne hrani rok in kolen, če hočeš delo dobro izvršiti. Korenine razprostri tako, da dobe naravno lego. Iz ostale zemlje naredi okoli drevesa 1 do 1½ m širok kolobar.

Če sadiš drevo v gorko in rahlo zemljo, prilij mu precej, kadar si ga vsadil, prav močno z vodo.

Preden jamo napolniš in drevo vsadiš, zabij v dno jame kol, kamor priveži drevo najprej prav rahlo, in šele potem prav trdno, kadar se je zemlja in z njo drevo posedlo. Če drevo precej trdno privežeš, se zemlja posede, drevo pa obvisi na kolu ter se posuši. Kol bodi toliko dolg, da sega do krone, in postavljen na južno (solnčno) stran drevesa.

Kol bodi brez lubadi, ker je ona ugodno zavetje raznim mrčesom. Drevo priveži h kolu na pr. z vrbovo trto, med vez in drevo pa deni mahu.

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na 17. vprašanje v 2. št. „Kmetovalca“ t. l. Od prijateljske strani smo bili obveščeni, da naš tozadevni odgovor ni pravilen, kajti na Koroškem obstoji deželni zakon z dne 28. marca 1906, da **sme koroška dežela pobirati naklado na vino, ki je namenjeno za zasebno porabo** in ni podvrženo državnemu užitninskemu davku.

Vprašanje 36. Ali je bolje **ново žganje (slivovko) takoj dejati v steklenice**, ali ga pustiti nekaj časa v sodih, ker nekteri trdijo, da je to bolje, češ da dobiva slivovka v leseni posodi lepo rumeno barvo in boljši okus? (V. S. v Št. L.)

Odgovor: Zračni kisik, ki počasi prihaja skoz sodove luknjice, ugodno spreminja slivovko, in sicer jo porumeni in ji da finejši in milejši okus. Stara slivovka je vedno boljša kakor mlada, in njeno zorenje, t. j. „staranje“, se more vršiti le v leseni posodi, dočim je v steklenicah pristop kisiku zabranjen in se torej zorenje ne more vršiti. Iz tega sledi, da je novo žganje v pričetku hraniti v leseni posodi, in sicer toliko časa, da dobi tisto barvo in tisti okus, ki sta primerna. V manjših posodah žganje hitreje zori kakor v velikih. Pri hranjenju v lesenih posodah je seveda računati s precejšno izgubo, ker tekočina skoz luknjice izhlapeva. Žganje hranijo v lesenih posodah od enega do treh let, in kjer hočejo imeti posebno fino blago, tudi dlje, dasi je pozneje čas omejen, kajti pride čas, ko finost ponehuje in je torej žganje pravočasno dejati v steklenice.

Vprašanje 37. **Kako je zdraviti govedo, ki ga kolje ali grize.** Tako govedo je zaprto, silno nemirno, se ozira nazaj, brca pod vamp, se vrže na tla in zopet vstane. Pri nas pravimo, da ima govedo žabico, ki najrajša napada rejeno živino in jo tudi umori, če ni kmalu pri roki pravih zdravil. (I. K. v T.)

Odgovor: Govedo na popisani način kolje ali, kakor na mnogih krajih pravijo, ima žabico, če je nepravilno in premočno krmljena (zato se ta bolezen rada tam pojavlja, kjer imajo rejene živali), če dobiva velike množine težko prebavne krme, zlasti krompirja, če dobiva zmrzlo klajo, če se z mrzlo vodo napaja ali če se sploh prehladi. Govedo, ki ga kolje, je predvsem po trebuhu poškopiti z žganjem ali s trpentinovim oljem, ga je dobro s slamo zdrgniti in potem z ogrtačo pokriti. Za notranje zdravlilo je dati kako dristilo. Posebno važno je, da se takoj iz črev spravi nakopičeno blato, in sicer z dristvenjem z osoljeno milnico, ali je pa z roko seči v mastnik in ga izprazniti. Najbolje je brez odloga poklicati veččega živinozdravnika.

Vprašanje 38. **Ali smem kot gostilničar narediti za domačo rabo vino iz tropin (petljot) in ali je taka pijača prosta davka?** (F. K. v V.)

Odgovor: Za prodaj je prepovedano delati petiot, pač pa se sme delati za domačo rabo, če se naznanj pristojnemu županstvu in se navede množina narejenega petiota do konca januarja. Posode s petiotom morajo biti v kleti vidno označene. Če imate kot gostilničar v svoji gostilniški kleti petiot, tedaj je podvržen užitninskemu davku.

Vprašanje 39. V preteklih letih smo imeli tukajšnj živinorejci še neko posebno uimo, in to so krti na travnikih. Tako imam na pr. tudi jaz travnik, kjer navzlic morda dobri letini ne morem pričakovati kaj prida košnje, kajti na njem je na tisoče krtin, tako da je velik del vsega površja zasut s prstjo krtin. **Kako in sčim zatrem krte?** (I. B. v S.)

Odgovor: Krt je pravzaprav zelo koristna žival, kajti on je predvsem žuželke, ki so škodljive, in ker je silno požrešen, jih tudi veliko uniči. Ne da se pa tajiti, da lahko

postane zelo nadležen in, kakor v Vašem slučaju, celo škodljiv. Krt se zatira z lovljenjem v pasti. Krtine je spomladi z brano razgrebsti, pozneje z grabljami. Koder je krt močno razmnožen, je vedno znamenje, da ima dovolj živeža, to je da je veliko škodljivega mrčesa pod rušo. Krta je tedaj, če dela resnično škodo, le do gotove meje zatreti, drugače lahko postane škoda po drugih škodljivcih še večja.

Vprašanje 40. Pri nas dobivajo ljudje neki ekstrakt iz Gradca za izdelovanje sadjevca in vina. Ali je pijača, narejena s takim ekstraktom, zdravju škodljiva, iz česa obstoji ta ekstrakt in ali je izdelovanje kaznivo, oziroma prodajanje take pijače škodljivo? (H. B. v P.)

Odgovor: Mi ne vemo, iz česa je dotični ekstrakt, zato tudi ne moremo presoditi, če je pijača, ki je z njim narejena, zdravju škodljiva. Če v ekstraktu ni nič zdravju škodljivega, potem tudi pijača ni škodljiva. Nikomur se ne more braniti zase delati pijače s takim ekstraktom. Kazniv je tisti, ki prodaja tak ekstrakt, kajti po § 8. vinskega zakona je to prepovedano. Tudi prodaja pijač, narejenih iz takih ekstraktov, je prepovedana in je kazniva. Če veste za kak kazniv slučaj, naznanite ga politični oblasti.

Vprašanje 41. Ker imam vinograd poleg tekoče vode, mi nekteri svetujejo, naj vodo napeljem v vinograd, češ da z vodo uničim trtno uš. Ali je kaj resnice na tem, kako in kdaj je to narediti? (I. P. v B.)

Odgovor: Trtna uš je mrčes, ki more le tedaj živeti, če ima zrak. Če se vinograd dne pod vodo, se prežene iz zemlje ves zrak, in uš pogine. S preplavljenjem vinograda se torej trtna uš resnično more zatreti. V to svrhu je potrebno, da je vinograd 1 do 2 meseca tako pod vodo, da voda 20 do 25 cm visoko nad tlemi stoji. Vinograd je preplaviti meseca oktobra ali novembra in ga je silno močno gnojiti, ker voda zemlje izluži. Reč ni tako lahka ter cena, in danes, ko imamo na ameriške podloge cepljene trte, na uspešno preplavljenje niti ni več misliti, ker s cepljenimi trtami boljše in ceneje izhajamo.

Vprašanje 42. Kako daleč mora biti oddaljena druga klet od gostilniškega obrtovališča, da vino v njej ni obdavčeno? (F. K. v V.)

Odgovor: Gostilničar, ki je pod kontrolo, mora imeti obdavčeno vino v vseh prostorih v okrožju 1896 m (1/4 nemške milje) in je torej imeti drugo klet za shrambo neobdavčenega vina za toliko oddaljeno od svojega obrtovališča. Meriti pa razdalje ni niti po zračni črti, niti po vozni ali pešpotih, marveč v ravni smeri od obrtovališča do kroga po naravi.

Vprašanje 43. Ali se smejo ajdove luskinde pokladati govedi, ali niso škodljive in kako jih je pokladati. (A. K. v Sv. L.)

Odgovor: Redilna vrednost ajdovih luščin je precej enaka žitni slamni in plevam, zato ajdovih luščin ni zamejavati, zlasti kadar krme primanjkuje. Pač pa imajo ajdove luskinde to slabo lastnost, da suhe pokladane rade povzročijo zabasanje želodca, zato jih je boljše pokladati v vodi zmehčane ali poparjene. Prav pripravljene ajdove luskinde so torej prav dobra krma in so posebno dobre za prasiče.

Vprašanje 44. Imam lepega psa, ki je že dlje časa vedno enako smrkav in se mu semtertja celo kri iz nosa vdere. Kako je odpraviti psu smrkavost? (F. K. v L.)

Odgovor: Vaš pes je brčkone vsled prehlajenja nahoden, in ker ga niste precej zdravili in ga varovali pred novim prehlajenjem, je dobil trajen nahod, ki je včasih zelo trdovraten. Pri nahodu so vnete notranje sluzne kože nosnic in dihali sploh, in če je vnetje močno, prodre globoko, vsled česar se odpro tenke krvne žile, in smrkelj je pomešan s krvjo, oziroma teče kri iz nosa. Nahod se navadno samodebe

ozdravi ter je zdravljenje le pospešiti s primerno oskrbo živali. Nahodnemu psu je dajati lahko prebavno, s cukrom pomešano krmo ter ga je imeti v prostoru, ki je zračen, ne pregorak in tudi ne mrzel. Dobro je dati tudi kako dristilo. Vdihavanje vodene soperice iz vrele vode, ki se ji primeša karbolne kisline in salmiakovca, olajša nahod in pospeši odtok smrklija. Zastarel in trdovraten nahod naj zdravi živino-zdravnik, ki ga razmeroma kmalu uspešno zatre.

Vprašanje 45. V našem sodnem okraju ni konjača, temveč imamo konjača zelo oddaljenega v sosednem sodnem okraju. Ta konjač je prišel po mojega pogiblega konja in mi je računal 14 K, dasi je vzel vsega konja in mi ni ničesar od mrhovine vrnil. Ali ima konjač pravico toliko računati? (J. B. v L.)

Odgovor: Če ni konjača v Vašem okraju, oziroma blizu, Vam to nič ni mar, ker se ima zato brigati gosposka in Vi zato niste dolžni več plačati, kakor zakon veleva. Kakorhitro je konjač, ki ste ga po zakonu morali poklicati, vzel celo mrhovino, potem mu niste dolžni nič plačati in sklicevanje na veliko oddaljenost ne velja. Zahteva konjača v Vašem slučaju torej ni umestna.

Vprašanje 46. Pri nas obstoji že več let užitninsko pogoditveno društvo. V letošnjem letu se krčmarji iz naše občine, in nekteri tudi iz drugih občin, zaradi previsoke od nas zahtevane užitninske odkupnine nismo mogli zediniti. Zahtevalo se je namreč od nas, da naj plačamo približno dvakrat toliko, kakor bi iztočili. Iztoči se pa manj kakor druga leta, ker pijo ljudje vsled nizkih cen svoje vino. Sedaj je društvo nastavilo dacarja in zahteva, da ga moramo mi sami plačati. Ali je pogoditveno društvo upravičeno zahtevati od nas, da plačamo mi sami dacarja, ter nas takorekoč na ta način primorati, da se vdamo njihovim za nas dvakrat previsokim zahtevam glede odkupa užitnine? (I. K. v D.)

Odgovor: Užitninsko pogoditveno društvo ima pravico nastaviti uslužbenca, ki izvršuje nekako dacarsko službo. Stroški za takega uslužbenca spadajo med upravne stroške društva ter jih je konci leta razmerno po plačanem davku ali odkupnini razdeliti na vse ude društva, ki so se odkupili ali ne. Nikakor pa ni pravilno zahtevati stroške za uslužbenca, ki opravlja službo dacarja, le od tistih, ki se ne odkupijo. Ud pogoditvenega društva je vsak gostilničar, ki je svoj pristop veljavno priglasil.

Vprašanje 47. Zaradi previsoke užitninske odkupnine se krčmarji iz naše občine nismo mogli z načelnikom pogoditvenega užitninskega društva pogoditi. Sedaj je načelnik pogoditvenega društva poslal dacarja, ki nam je zapečatil vse vino, tudi ono, ki je za delavce in domače določeno. Mi krčmarji pridelujemo po trikrat toliko vina, kakor se ga v gostilni potoči, in ga moramo tudi na debelo prodajati. Ker imamo zapečateni vina, ga niti ne moremo kupcem pokazati, ne da bi poslali po dacarja, ki je 1 1/2 ure oddaljen. — V tem času pa kupec odide vino drugam iskat. Ali je tako postopanje načelnika pogoditvenega društva postavno upravičeno, in če ni, kam se nam je pritožiti? Mi smo namreč pripravljeni od vina, ki bi v vsaki zapečateni posodi manjkalo, užitnino plačati. (A. R. na P.)

Odgovor: Z užitninskimi pogoditvenimi društvi je v takih zadevah velika sitnost, ker so popolnoma samostojna in nimajo od finančne uprave nobenega predpisanega opravilnika. Pač se lahko pritoži proti nepravilnemu ravnanju na c. kr. deželno finančno ravnateljstvo, a to se navadno noče nič vmešavati in je zato vsaka pritožba zastoj. Pogoditveno društvo se pri svojem poslovanju vsekako sme držati predpisov, ki veljajo za gostilničarje, ki niso pri društvu, in glasom teh predpisov je vse vino v krčmarjevi kleti zape-

čatiti, in če se ktera posoda odpečati, je to dacarju 24 ur poprej naznaniti in je nanj toliko časa čakati in povrhu še eno uro, torej vsega skupaj 25 ur, če dacar poprej ali sploh ne pride. Zahteva od pogoditvenega društva pa znači vsekako neumestno nagajanje, kajti deželni boletni urad dovoljuje gostilničarjem, ki so tudi vinogradniki in prodajajo vino na debelo, polne in nenastavljene posode imeti nezapečatenene, če jih pri jemanju pokušenj precej dopolnijo z drugim vinom.

Vprašanje 48. V naši občini so tri gostilne. Letos se z užitninskim pogoditvenim društvom glede odkupa užitnine mi gostilničarji nismo mogli pogoditi. Sedaj zahteva načelnik društva, da naj mu plačamo od vsakega potočnega hektolitra vina po 9 K 50 h. Plačati bi pa morali po našem mnenju največ 8 K 70 h, in sicer 4 K 46 h drž. užitnine, 50 % občinske naklade, to je 2 K 23 h, dalje 40 % deželne naklade, kar znaša največ 1 K 80 h, in če prištejemo še po 20 h upravnih stroškov od hektolitra, bi znašalo vse 8 K 69 h. Vprašam torej, **če je načelnik pogoditvenega društva upravičen zahtevati od nas kar celih 80 h od hektolitra vina več kakor mu gre?** Če ni, kam se nam je pritožiti? (A. R. na P.)

Odgovor: Užitninsko pogoditveno društvo od svojih udov, ki se niso odkupili, med letom ne sme več užitninskega davka od vina zahtevati, kakor ga gre plačati po zakonu. Šele konci leta je upravne stoške, to je izgubo, če dohodek ni pokrila pogojene vsote in upravnih stroškov, razmerno razdeliti na vse ude društva. Berite tudi prejšnja dva odgovora. Postopanje Vašega predsednika ni le nepravilno, temveč tudi krivično, kajti če že sedaj veliko ali celo preveč plačujete, bo v slučaju izgube prišlo konci leta tudi razmerno več izgube na Vas; seveda boste na drugi strani tudi v slučaju dobička tega v večji meri deležni, če ste poprej več plačali.

Vprašanje 49. Lansko leto sem hotel imeti „osmico“, t. j. točiti nadrobno svoj vinski pridelek, dasi nisem gostilničar. Dovoljenje sem dobil od pristojnih oblasti, a bivši finančni preglednik mi je tako točenje vina preprečil, češ da tisti tega ne more vršiti, ki je kahal žganje, prosto davščine. Sedanji finančni preglednik pa trdi, da ni bilo pravilno ustaviti vinotoč, kajti zakon veleva, da vinotoč ni dovoljen le v času, ko se kuha žganje brez davka, ne pa v vsem dotičnem letu, kakor je trdil bivši preglednik. Ker sem tudi letos v takem položaju, Vas vprašam, kako se pravzaprav glasi **zakon glede vinotoča in kuhanja brezdavčnega žganja?** (A. M. v K.)

Odgovor: Cesarska naredba z dne 17. julija 1899., drž. zak. št. 120 izl. 1899. se glasi: „Kot težak davkovni prestopak se kaznuje; II. Pri kuhanju davka prestega žganja: Kdor na podlagi nerresničnih napovedi ali zvičajno dobi dovoljenje, kuhati davka prosto žganje, in ga kuha, ali se peča s točenjem ali s prodajo alkoholskih pijač v času, ki je zanj dovoljena davka prosta množina žganja. — Gre se torej za razlago zakona. Množina žganja, ki se dovoli kuhati brez davka, je vsekako preračunjena za celoletno potrebo prosilčeve, in za to dobo je dovoljeno kuhati brezdavčno žganje, zato iz tega sledi, da tisti ne sme imeti vinotoča v tistem letu, ko je zanj skuhal za svoje potrebe brezdavčno žganje. Iz tega stališča je Vaš prejšnji finančni preglednik prav imel. Finančni organi pa lahko zakon mileje razlagajo, in v takem slučaju ima lahko Vaš sedanji finančni preglednik prav. Da ne pridete v kake neprilike, je najbolje, če se obrnete do finančnega ravnateljstva v Trstu s prošnjo, da Vam naznani stališče v tej zadevi, ki ga ono zavzema za Primorsko.“

Vprašanje 50. Pri nas pridelujemo seno za goved in za konje. Konjsko seno je skoraj sama preslica, goved ga

nikakor ne jé, in ker nimamo konj, ga prodajamo. Ker sem bil lansko leto po suši prizadet in nisem pridelal dovolj govejega sena, sem prosil za 10 q sena iz državne podpore. Sedaj me sosedje strašijo, da me naznanijo in **da bom kaznovan, ker sem konjsko seno prodal in prosil za goveje seno iz državne podpore.** Ali sem res kazniv? (J. Š. v D.)

Odgovor: Kdo Vas more kaznovati? Nihče! Če ste neupravičeno dobili seno po znižani ceni, Vas kvečjemu morejo prisiliti, da plačate seno po nakupni ceni, a če so razmere take, kakor ste jih popisali, potem o kaki prevari ni govora in ste torej upravičeno prosili, oziroma dobili goveje seno po znižani ceni.

Vprašanje 51. Preteklo leto sem imel tri prasiče, ki so bili zdravi in so dobro uspevali, pa kar naenkrat mi eden oboli. Takoj sem poklical veččega mesogledca ter sem prasiča zaklal in našel sem v njem silno velik in poln mehur, ki bi gotovo v enem dnevu počil. Drugega prasiča sem pozneje tudi doma zaklal, in ta je imel tudi tak razširjen in poln mehur. V obeh mehurjih obeh živali je bilo veliko peska. **Kaj je vzrok nabiranju peska v prasičevem mehuru in kako je to bolezen zdraviti?** (I. A. v V.)

Odgovor: Vzrok tvorjenju peska in kamenja v scalnem mehuru je nepravilno delovanje obisti, ki prihaja od krme, ki ima v sebi veliko rudninskih snovi, in če je poleg tega dihanje (uživanje čistega zraka) nezadostno. Tako tvorjenje peska ali kamenja v scalnem mehuru je zelo sestavljeno delo, ki se ne da nakratko popisati. Bolezen more zdraviti le večš živinozdravnik. Poglavitno je bolezen preprečiti z umnim krmljenjem ter dati prasičem priliko, da se dovolj gibljejo na prostem v čistem zraku, ter jih imeti v svinjaku, ki je svetel in dobro prezračevan. Bolezen se počasi razvija, zato jo je v pričetku preprečiti, dokler prasiči rasejo; ko se prično pitati, ne bodo pri pravilnem ravnanju še bolni, in takrat so lahko v temnejšem svinjaku, ki pospešuje debelenje,

Vprašanje 52. Kako naj ravnam, da bo že letos rasla trava okoli drevja, ki se bo sadilo pričetkom meseca marca, in da se bo moglo seno kositi? Je namreč precej jam, ki so primeroma široke in se je zato ob prvi košnji bati znatne izgube sena. (Dr. J. R. v G.)

Odgovor: Temu odpomorete, če kroge okoli drevja obsejete s primerno mešanico iz različnih trav in detelj. Travno in deteljno mešanico je pa sejati v času, ko se ni več bati mraza, pa tudi ne prepozno, da bi suša pomorila nežne rastline. Sicer pa za drevje ni dobro, če so krogi okoli njega prva leta zaledinjeni, ker se zraku ovira pristop, ki pospešuje dobro vkoreninjenje in bujno rast.

Vprašanje 53. Še kot mladenič sem vsadil na občinsko zemljišče orehovo drevo; občina je pa sedaj to zemljišče prodala in novi posestnik se lasti tega drevesa, dasi občina priznava mojo lastnino. **Ali me more novi posestnik prisiliti, da to drevo na njegovem zemljišču posekam?** (F. Z. v Š.)

Odgovor: Drevo, ki ste ga vsadili na tujem posestvu in tamkaj rase, je lastnina tistega, čigar je zemljišče. Vi nimate do drevesa nobene pravice. Če Vam sedanji posestnik dovoli drevo posekati, potem smete to storiti, drugače pa ne, ker Vas lahko po raznih paragrafih toži celo zaradi tatvine. Na vsi zadevi se nič ne izpremeni, če občina priznava Vašo lastnino, ker ona to dela le vsled nepoznanja zakona. Kaj drugega je pa seveda, če je občina prodala dotično zemljišče z izrecnim pridržkom, da tisto drevo ostane Vaša lastnina.

Vprašanje 54. Speljal sem letošnjo zimo na travnik kakih 100 voz gnojnice, in sicer po snegu. Ali je kaj resnice na trditvi tukajšnjih kmetovalcev, **da gnojnica v snegu**

ne pognoji travnika, češ da jo prevzame sneg? (F. V. v K.)

Odgovor: Gnojnica je zelo važno gnojilo, ki ima v sebi razmeroma veliko dušika, in sicer v obliki amoniaka, vezanega na razne organske spojine; poleg dušika je v gnojnici, tudi precej kalija. Če v gnojnici nahajajoče se dušičnate spojine gnijejo, se dela amoniak in pozneje soliturna kislina, ki jo rastline kot dušičnato hrano uživajo. Gnojnica, polita po snegu, se vsled mraza le malo razkrajja, zato ostane precej nespremenjena in pride razredčena s snežnico v zemljo, kjer se šele v gorkem vremenu prične razkrajjanje, t. j. dela amoniak in pozneje soliturno kislino. Polivanje gnojnice po snegu torej ni napačno in je gospodarsko celo zelo priporočeno, ker se to delo more vršiti ob času, ko ni drugega dela. Res izhlapi nekaj amoniaka, a ta izguba ne hodi v poštev, ker se na drugi strani porabi prosti zimski čas namesto dragocenega spomladanskega časa. Da bi gnojnica polita po snegu, ne učinkovala, je popolnoma neosnovana trditev, kajti velika večina tvorečega se amoniaka pride travniku v prid, in od drugih redlinih snovi se prav nič ne izgubi.

Vprašanje 55. Pri nas imamo že dolgo časa domače prasičje pleme in tudi svojega mrjasca imamo vedno pri hiši. Pretekla tri leta pa napada božjast prasiče in tudi mrjasca. Kadar prime prasiče božjast, nič ne jedo in močno hujšajo. Ko božjast izgine, je pa zopet vse v redu. Odkod prihaja božjast pri prasičih in kako jo je zdraviti? (M. M. v K.)

Odgovor: Božjast je živčna bolezen, ki je skoraj neozdravljiva in je pri prasičih sploh ne gre zdraviti. Edino, kar morete narediti, je polaganje lahko prebavne krme, skrb, da prasiči niso zaprti, in je sploh vse storiti, kar preprečuje naval krvi v glavo. Vaši prasiči so pa zato božjastni, ker so vsled plemenjenja v sorodstvu že celo oslavljeni. Če hočete imeti zdrave prasiče, ki ne bodo božjastni, morate ves zarod nadomestiti z drugim in strogo paziti, da boste imeli vedno tujega mrjasca, ki s svinjami nič ni v sorodstvu. Če tega ne storite, boste imeli vedno večje nepravilike in slednjit pridete ob vse prasiče.

Vprašanje 56. Moji prasiči, ki so božjastni in sem glede tega stavil prejšnje vprašanje, imajo poleti silno srbečico, da si zadnje krače hočejo do krvi odgrniti na pragu ali kje drugje. Odkod prihaja srbečica pri prasičih in kako jo je zdraviti? (M. M. v K.)

Odgovor: Prasiči imajo kožno bolezen, ki prihaja tudi od splošnega izpirjenja vsled plemenjenja v sorodstvu in od napačne postrežbe, ki povzroča bolezní v prebavilih in tem sledeče napačno presnavljanje hranil. Prasiče je prav krmiti, imeti jih je v snažnem, suhem in svetlem svinjaku, spuščati jih je dovolj na prosto, pustiti jim je, da po zemlji rijejo ter žro prst; pozimi pa, ko ne morejo na prosto, jim je v svinjak dajati prsti v kakem zaboju, da jo po potrebi jedo.

Vprašanje 57. Kako preženem živini uši, ki jih ima neprestano vse leto? Skušal sem že celo vrsto sredstev, ki pa vsa nič ne pomagajo. Živina se neprestano drgne, in če uši preženem, takoj zopet pridejo. Uši so črne in drobne kakor prah. (M. M. v K.)

Odgovor: Uši se zanesljivo preženo s tobakovo vodo ali s tobakovim izvlečkom, ki se ga da dve žlici na liter vode in se oboje dobro skupaj zmeša. S tobakovo vodo se dobro namoči vsa ušiva mesta, in tista uš, ki jo tobakova voda zmoči, gotovo pogine. Gnid, (jajec uši,) pa tobakova voda ne uniči, zato je vsakih pet dni močenje s tobakovo vodo ponavljati, dokler uši popolnoma ne izginejo. Snažnost v hlevu je pa seveda predpogoj, ker nič ne pomaga uši zatirati, če se gnide na oddrgnjeni dlaki na tleh in po jasnih izvale in vnovič usjo zalego zatrosijo na živino.

Vprašanje 58. Imam veliko stekleno posodo, kjer je bil karbolinej, a ne vem, kako bi jo osnažil, da bo dobra za hranjenje žganja, zato vprašam, kako je snažiti stekleno posodo od karbolineja? (F. D. v K.)

Odgovor: Karbolinej je zmes nekterih sestavnih delov katrana, ki se večinoma dajo mešati z maščobo in so raztopni v alkoholu. Napolnite najprej posodo z milnico, pomešano z nekoliko peska, in vse skupaj dobro stresajte. Karbolinej se bo deloma zmešal z maščobo, ki je v milnici, in pesek bo pomagal karbolinej od stekla drgniti, vsled česar je mešanje bolj gotovo. Z milnico do vrha napolnjeno posodo je večkrat pretresti, čez par dni jo je pa sprazniti in s čisto vodo dobro izplakniti. Po potrebi se milnica lahko večkrat z drugo nadomesti. Izplaknjeno in posušeno posodo je potem s špiritom izmiti, da se odstranijo vsi ostanki karbolineja. Dokler ima posoda duh po karbolineju, ni v njej hraniti žganja, kajti žganjev alkohol raztopi ostanke karbolineja, ki pridejo v žganje, ga naredo neokusnega ali naravnost neuzžitnega in se ne da več popraviti.

Vprašanje 59. Pri svojem volu sem opazil zadaj na spodnji čeljusti za jabolko debelo bulo, ki je pod kožo. Bula je vedno enako velika, in če se potiplje, vol umakne, iz česar je soditi, da ga boli. Drugače je pa vol neizpremenjen in rad jé. Kaj je ta bula in kako jo odpravim? (A. P. v R.)

Odgovor: Če je bula pod kožo trda, boleča in nepremekljiva, tedaj ima Vaš vol bramor na spodnji čeljusti, t. j. neko snetivo razjedanje čeljustne kosti, ki jo povzroča posebna gliva. Ta kostna bolezen je težko ali sploh neozdravna, oziroma se je ne splača temeljito zdraviti. Živinozdravnik Vam more zapisati ostro mazilo, da se z njim povzroči gnjenje, ki bolezen zadržuje in bolečine lajša, drugače Vam pa priporočamo vola opitati in mesarju prodati.

Vprašanje 60. Zakaj molzejo nekatere krave redko in druge gosto mleko? Posebno na semnjih je veliko krav z redkim mlekom. Kako je s kravo ravnati, da daje boljše mleko? (A. B. na P.)

Odgovor: Na to vprašanje dobite obširen odgovor v knjižici „Določanje tolsčobe v mleku“, ki jo je ravnokar izdala naša družba in stane 25 h. Vsled razburjenja in prepeljevanja imajo krave na semnjih vedno bolj prazno mleko. Mleko vsake krave ima svojo posebno sestavo in se na večjo maščobo da vplivati le v gotovi meji z dobro postrežbo in s primerno hrmo. V navedeni knjižici je vse to omenjeno.

Vprašanje 61. Dobili smo vsled pomanjkanja krme v našo vas od vlade vagon sena v balah, kjer je polno gnilega. Seno smo plačali po 6 K 100 kg. Živina, ki jé to seno, prične lizati. Kako se tako seno zboljša? (A. B. na P. pri Trstu.)

Odgovor: Tako gnilo in pokvarjeno seno je zelo škodljivo, se ne da popraviti, oziroma zboljšati, zato Vam tople priporočamo, da ga ne pokladate. Seno je okuženo po glivah, ki povzročajo pri govedih lizanje.

Vprašanje 62. Že pet let smo poskušali z gnojenjem v vinogradu, in sicer z umetnim gnojilom, ki se nam je prav dobro sponeslo. To gnojilo za vinograde je mešano ter ima v sebi fosforovo kislino, kalij in dušik. Gnoji se spomladi, ali še boljše jeseni, in se pri kopu raztrese ter podkoplje. Za eno trto se ga rabi 10—20 dek. Cena temu gnojilu je 16 K 9 h na postaji v Sevnici, če se ga naroči cel vagon. Ker pa celega vagona nihče od nas ne more naročiti, vprašam, če bi ne kazalo, da bi kmetijska družba oddajala mešana umetna gnojila za vinograde, za kar bi ji bili naši vinogradniki zelo hvaležni? (F. P. v T.)

Odgovor: Kakšno stališče zavzemamo glede takih mešanih umetnih gnojil, posnamete iz spisa „Mešana umetna

gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili, ki je priobčen v dansšnji številki „Kmetovalca“. S takim mešancem, ki je poleg drugega narejen tudi iz čilskega solitra, nikakor ne gre jeseni gnojiti, ker je to hudo tratenje denarja, kajti dušik čilskega solitra, ki se jeseni pod zemljo podkoplje, se do pomladi ves pogubi in ne pride trtam v prid. Morda se naša družba še odloči, da bo sama mešala razna umetna gnojila ter potem mešance oddajala svojim udom tudi v majhnih množinah n. pr. po 100 kg za razne rastline, n. pr. za trte krompir, ajdo itd.

Vprašanje 63. Svinjake mislim postaviti v zidano poslopje, ki ima močan strop. Zidar me nagovarja, naj bi vsak prasičji koč posebej obokal, a mislim, da bi bili svinjaki poleti prevroči. **Kako naj naredim svinjake?** (J. Š. v Š.)

Odgovor: Kar Vam zidar priporoča, je nespametno; prvič je nepotrebno in bi torej denar proč metali; drugič bi bili taki svinjaki res prevroči in tretjič ne nepraktični. Če imate že stavbo, postavite vanjo posamezne kočice za prasiče tako, da je lahko vanje stopati in jih snažiti in da imate vedno odprt pregled čez vse prasiče. Prasiči naj imajo svetle in zračne prostore. Sicer pa berite spis „Vzoren svinjak in njegova notranja oprava“ v 11. številki lanskega „Kmetovalca“.

Vprašanje 64. Na zemljišču ob stalni vodi imam nasajene vrbe, ki jih vsako leto obsekavam za kolje. Vrbe so vsajene kakih 30 let in so 20 let prav dobro uspevale, a na enem prostoru se so začele sušiti, da jih moram vsako leto kakih 8 nadomestiti, pa tudi novosajene vrbe se na tem prostoru kmalu posuše. Vrbovo drevje se pa prične od lubadi noter sušiti in je v sredini zdravo, dočim so navadno obsekavane vrbe znotraj votle, a vendar še rasejo. Zemljišče je povsodi enako. Odkod prihaja, **da se vrbovo drevje od lubadi noter suši?** (A. Š. v L.)

Odgovor: Dotično vrbovo drevje je napadeno po neki glivi, ki povzroča bolehanje lubadi in sušenje drevja. Da se vrbe suše le na enem prostoru, potrjuje to domnevanje, kajti dotični prostor je s tisto glivo okužen. Korenine suhih vrb je iztrebiti iz tal, kar je okuženega je požgati in na dotičnem prostoru sadite sedaj rajši jelše, ki tej boleznini niso podvržene. Sčasoma, ko glive izginejo, bodo vrbe zopet uspevale.

Vprašanje 65. Narediti nameravam kapnico, kamor bo prihajala voda s 15 m dolge in 9 m široke slamnate strehe. **Kako veliko naj naredim kapnico?** Imam tri prasiče in štiri govedi. Iz česa naj naredim kapnico, in če naj bo iz betona, koliko je vzeti peska in koliko cementa? (F. R. v D.)

Odgovor: Če računate malo padavine (deževnice in snežnice) in če odbijete še vodo, ki se na strehi posuši, Vam bo dala 135 m³ velika streha vsaj 50 m³ ali 500 hl vode. Ker se vode vedno nekaj sproti porabi, bo vodnjak narediti vsaj za 20 m³ velik, ki bi torej držal 200 hl. S tako množino se pri Vašem številu živali tudi v suši izhaja gotovo tri mesece. Zaradi gotovosti je seveda bolje narediti večji vodnjak. Vsekako je pa kapnico narediti iz betona, ker le ta vodo zanesljivo drži. Koliko je vzeti peska in gramoza k cementu, je zavisno od kakovosti materiala in Vam more to povedati zidar veččak, ki pozna Vaš material. Pristavimo naj, da je kapnico narediti dovolj globoko, da ostane voda v njej hladna. Zgoraj je narediti kapnico ožjo, z vratom, podobno steklenici, ker stem prihranite veliko cementa in peska in je tako kapnico lažje pokriti in vodo v njej hladno ohraniti.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnštva podružnic prosimo, naj bodo tako prijazna ter naj nam pošiljajo kratka poročila o svojem delovanju, saj. bo to njim v čast, tovarišicam pa v spodbudo.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Št. Vidu nad Ljubljano.

je imela svoj 17. kmetijski sestanek v nedeljo, 24. januarja. Govoril je družbeni ravnatelj G. Pirca o notranji ureditvi hlevov. Povedal je, kako imajo drugod hleve urejene in kako se pohvalijo z njimi. Čist zrak, svetloba in primerna gorkota so posebno potrebni živini, če hočemo, da dobro uspeva. Le tisto živino imamo v bolj temnem hlevu, ki jo hočemo opitati. Živini je pa tudi treba prostega gibanja, zato je govornik priporočal nekake skupne pašnike, ne toliko zavoljo paše same, kakor pa zavoljo gibanja živine na prostem. Pri nas se to ne bo lahko vpeljalo, pač pa bodo posamezni naprednejši kmetovalci izpuščali živino v zagrajene sadovnjake. Sploh je gospod predavatelj podal veliko lepih misli, za kar so mu bili navzoči prav hvaležni. Čestitali so mu tudi na cesarskem odlikovanju in mu ob njegovi 25letnici delovanja pri c. kr. kmet. družbi za klicali „živijo“. Da bi še mnogo let deloval s tolikim uspehom za povzdigo kmetijstva, kakor je delal v preteklih 25 letih!

Podružnica v Sv. Križu pri Litiji.

Naša podružnica je imela na svečnico svoj občni zbor, kjer smo izvolili nov odbor. Za načelnika je bil izvoljen gosp. Josip Oven, jako vešč vinogradnik; zato je od njega pričakovati, da bo vedel delovanje podružnice živahno ohraniti na korist tukajšnjemu kmetijstvu. V osebi gosp. nadučitelja Antona Turka je dobila podružnica marljivega tajnika, in tako se nam je tudi za bodočnost nadejati najboljših uspehov.

Podružnica v Križu pri Tržiču.

Naša podružnica v zadnjem času ni posebno delovala, in ker je bila želja mnogih uglednih posestnikov, naj bi se obrnilo na bolje, smo povabili družbenega ravnatelja g. G. Pirca iz Ljubljane, da bi s svojo znano zgovornostjo naše kmetovalce spodbudil k pridnejšemu sodelovanju. G. ravnatelj se je odzval tej naši želji in je prišel v nedeljo, 7. t. m. k nam ter je v daljšem, temeljitem govoru mnogoštevilno zbrane gospodarje poučil o potrebi skupnega delovanja v kmetijskih društvih in zadrugah. Govornik je razložil današnji socialni položaj kmeta napram drugim stanovom, prepričevalno je priporočal združen odpor proti škodljivcem našega stanu, povedal je, kaj nam je storiti, da n. pr. dvignemo in zboljšamo pridelovanje, da zahtevamo trgovskih pogodb in naredeb, ki bodo ščitile kmetijsko produkcijo itd., itd. — Ni čuda, če je govornik žel vsestransko pohvalo in odobravanje za svoja izvajanja, ki so vsakega navzočega prepričala, da je rešitev kmeta v njegovi moči, če prične strokovno naobražen, združen nastopati sebi v prid in sovražnikom na škodo. Upajmo, da bo govor g. Pirca imel za našo podružnico najboljše posledice.

Kmetijske novice.

Žveplo v kletarstvu. V spisu pod tem naslovom v 23. številki lanskega „Kmetovalca“ se nahaja nekaj tiskovnih napak, zato je treba najvažnejše popraviti. Natrijev bisulfit se dobiva pri tvrdki V. Alder (ne Adler) na Dunaju in se ga rabi, kakor predpisuje vinski zakon, največ 5 g na 100 l

(ne na 1 liter) vina. Azbestni žvepleni trakovi se dobivajo pri tvrdki A. Christanelli, Bozen, Tirol. B. Skalický.

Nova podružnica c. kr. kmetijske družbe v Šmartnem pri Kranju se je ustanovila 31. januarja t. l. Na številno obiskanem ustanovnem občnem zboru je predaval o pomeni podružnic in sploh o organizaciji kmetijskega stanu družbeni ravnatelj gosp. G. Pirč.

Mlekarski tečaj priredi letos deželni odbor kranjski od 15. aprila do 15. oktobra na Vrhnikih v tamošnji zadrugi mlekarne. To smo posneli po notici v uradni „Laibacher Zeitung.“

Gospodinjsko šolo, primerno za kmečke sloje, kjer se bodo kmečka dekleta predvsem praktično poučevala v kuhinju, šivanju in v gospodinjstvu, ustanovi kranjski deželni odbor na Vrhnikih v zvezi s tamošnjim mlekarskim tečajem. Šola se otvori 15. marca in se bo vanj osprejelo 40 deklet, ki so vsaj 16 let stara. Zglasiti se morajo do 1. marca.

Velik perutninarški zavod, moderno in v največjem slogu zasnovan, se otvori v Zgornji Šiški nad Ljubljano. Tozadevna poslepa so že vsa pod streho. Zavod je zasebna last gg. Antona Lehrmanna, urednika „Perutninarja“, Antona Krapša in Franca Ditricha. Zavod bo urejen po sistemu g. Lehrmanna ter se bodo v njem nahajale le naprave, ki si jih je ta gospod pri svojem dolgoletnem delovanju in po svoji skušnji sestavil, oziroma popolnoma praktično izkusil. V kako velikanskem obsegu se gradi zavod, ki bo stal pod vodstvom g. Lehrmanna, je posneti že iz tega, da bo zavod deloval s 25 valilniki po 200 jajec ter letno vzgojil 60 do 80 tisoč klavnih živali in plemenjakov za rejo. Za to potrebna jajca se bodo dobivala od 700 čistokrvnih plemenjakov peterih različnih plemen. Zavod bo razen tega in potrebnih vzgajališč za piščeta imel svojo pitalnico, klavnico, ledenico in kuhinjo za živali, stanovanja za uslužbence ter svoj vodovod in svojo ozkotirno železnico za olajšanje delovanja v raznih oddaljenih poslopih. Zavod se skoraj gotovo otvori z mesecem majem 1909.

Družbene vesti.

** Glede krme, ki se razdeljuje po znižani ceni s pomočjo državne podpore, dohaja c. kr. kmetijski družbi kranjski nebroj vprašanj, reklamacij i. t. d. Bodi enkrat za vselej vsem družbenim udom povedano, da družba z vso to sadevo nima prav nič opraviti, da ne sodeluje pri tozadevni pomožni akciji in da sploh v vsi zadevi ni prav nič pučena.*

* Na oddajo čistokrvnih plemenskih bikov meseca marca, oziroma prihodnje pomlad, opozarjamo vse živinorejce, ki naj se ozirajo na tozadevni razglas, priobčen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Razglas glede državne podpore za zboljšanje hlevov** je priobčen med uradnimi vestmi današnje številke. Kakor je iz tega razglasa razvidno, naj vložijo tisti kmetovalci, ki se potegujejo za to podporo, svoje prošnje šele takrat, ko bodo svoj hlev resnično zboljšali. Oziralo se bo samo na prošnje, ki dojdejo najkasneje do 1. septembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani, vendar se nujno prosijo vsi tisti, ki zboljšanje poprej zvrše, da tudi prošnje pred tem rokom vložijo, in to zaradi tega, da bo dovolj časa zboljšane hleve poprej pregledati in potem na podlagi pregleda sestaviti poročilo na c. kr. kmetijsko ministrstvo, ker se mora podpora še v tem letu izplačati.

* **Udeleženci kmetijskega poučnega potovanja na Češko**, ki so kupili v Pragi srečke razstavne loterije, naj naznanijo število in serijo svoje srečke voditelju potovanja, gosp. c. kr. vinarskemu nadzorniku B. Skalickemu v Novem mestu, ki jih obvesti, če so kaj zadeli, kajti 30. maja t. l. zapadejo nedvignjeni dobitki.

* **Modro galico in žveplo** pričae splošno oddajati naša družba konci aprila, oziroma pričetkom maja. Cene objavimo v eni prihodnjih številok. Družba ima pa že sedaj to blago v zalogi in naročnikom lahko takoj postreže.

* **Deteljno seme** je letos cenejše, vendar še vedno razmeroma drago, ker se ga je tudi lausko leto vobče veliko premalo pridelalo. Naša družba je kupila približno toliko tega semena, kolikor ga utegnejo naši udje naročiti, vendar je mogoče, da ga zmanjka, in ker ga pozneje ne bo več mogoče po primerni ceni dobiti, zato naj ga vsak, ki ga potrebuje, brez odloga naroči.

* **Deteljno seme** zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače štajerske ali črne detelje po 1 K 85 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 80 h kilogram.

* **Seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 90 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko ter rumeno ekendorfovko.

* **Glede oddaje semen** objavljamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **Semenski oves, in sicer dupavskega**, bo imela letos za spomladansko setev naša družba v zalogi. Dupavski oves, ki je priznana dobra vrsta, je naročila družba na Češkem in ga bo oddajala po 25 K 100 kg z vrečo vred. Blago je težko semensko in skrbno čiščeno. V zalogi bo le en vagon tega ovsa in bo mogoče postreči samo udom, ki ga pravočasno naroče.

* **Dušičnato umetno gnojilo, in sicer amonijev sulfat**, bo družba imela odslej v zalogi. Cena temu gnojilu bo 31 K za 100 kg. — To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. številki in na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili“ v tej številki „Kmetovalca“.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro po po 7-60 K 18 odstotno, za 100 kg. Te cene veljajo za nadrobno oddajo v družbenem skladišču. Pri naročitvah v celih vagonih se odračunajo skladiščni stroški in se torej dovolj znaten popust. V zalogi ima družba le 18 odstotno Tomasovo žlindro.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 8 K 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih znaten popust. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12-14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12-odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le 6-86 K veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg zaračuna za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta

mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijsko soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijsko sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijske soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 80 h.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 35 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 31 K 100 kg.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Močna krmila**, in sicer lanene in sezamove tropine, ima družba vedno v zalogi ter jih oddaja prve po 19 K in druge po 17 K 50 h. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Sezamove tropine** ima družba odslej zopet v zalogi.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanost se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozorjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedu hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

R a z g l a s

o razdelitvi državnih podpor za zboljšanje govedjih hlevov v l. 1909.

Z ozirom na dejstvo, da se je nadejati tudi za to leto državne podpore za primerna zboljšanja hlevov, razpisuje podpisani odbor razdelitev takih podpor za l. 1909.

Državna podpora za zboljšanje hlevov je namenjena tistim kmetovalcem, ki v smislu tega razglasa zboljšajo svoje hleve do 1. septembra t. l.

Za podporo lahko prosijo kmetovalci iz vseh krajev naše dežele, vendar se bo v prvi vrsti oziralo na prosilce iz takih krajev, koder govedoreja kmetovalcu največ donša in kjer je za prospeh mlekarstva, za dobivanje brezhibnega mleka nujno potrebno, da se hlevi zboljšajo, ki sedaj nikakor ne zadoščajo.

Za podpore vredna se bodo smatrala le ona zboljšanja domačih (ne planinskih) hlevov, če se hlevi, kjer se napravljajo gnoj, ki niso tlakani, niti nimajo odtokov, po zgledu drugih vzornih hlevov, po dobrih načrtih ali po navodilu strokovnjakov, posebno kmetijskih potovalnih učiteljev in učiteljev na kmetijskih šolah, izpremene v tlakane hleve z vednim izkidovaljem in se gnojišče ter gnojnična jama naredita posebej, zunaj hleva.

Pri zboljšanju hleva je vsekako spolniti te pogoje:

1. Skrbeti je, da ima hlev dosti svetlobe in čist zrak, ki se doseže s primernimi prevetrovalnimi napravami, da imajo živali ugodno toplino, da je zadosti prostoren in vedno popolnoma snažen. Živalsko stojišče je tako urediti, da se živali lahko izpuščajo na tekališče in napajališče in da ob času požara lahko pridejo na prosto. Pri ureditvi je skrbeti za telečje kočice (tekališča) in za to, da se lahko donša krma in stelja, govj pa lahko in hitro iz hleva spravljajo.

2. Tlak je narediti, kakor dopuščajo razmere, iz betona, kamenja, opeke, ali iz lesa. Kar se lesa za hleve rabi, ga je treba posekati pravočasno pozimi, da je trpežnejši, in če je mogoče, naj se namaže s kakim varovalnim sredstvom.

3. Stojišča morajo biti nepredorna, morajo toliko viseti (2½—3 cm na m), da gnojnica odteka, in v hlevu mora biti jarek za gnojnico, da se neovirano odteka v gnojnično jamo zunaj hleva.

4. Jasli morajo biti toliko nizke, da mora goved iz njih s sklonjenim vratom jesti, ne pa da se morda mora še kvišku spenjati ali pri jedi z vratom drgniti ob sprednji rob jaslja. Gare za seno, kamor se goved mora spenjati in vsled tega hrbet kriviti, niso umestne in torej niso priporočene.

5. Gnojišče, ki mora vsekako biti zunaj hleva, je lahko prosto ali pokrito. Gnojnične jame naj bodo nepredorne in naj imajo take priprave, da se gnojnica iz njih jemlje lahko in brez truda; vendar so pa tudi drugače narejene gnojnične jame dopustne, ki so v deželi navadne, da so le dobro narejene in nepredorne. Prošnje onih prosilcev, ki si priskrbe gnojnične sesalke ali druge primerne priprave za izpraznjevanje gnojničnih jam, potem gnojnične sode in razprševalnike, bodo imele prednost.

Prosilci za državno podporo, ki v tem letu zboljšajo svoje hleve, naj se zglase za podporo precej, ko bo hlev popravljen, in sicer z nekolikovo prošnjo, kjer je povedati, koliko glav živine prosilec navadno redi čez zimo.

Zboljšanje hlevov je zgotoviti vsaj do

1. septembra t. l.

ter je najkasneje do tega dne zboljšanje s prošnjo za podporo vred semkaj naznaniti. Kdor do tega časa zboljšanja ne zvrši in prošnje ne vloži, izgubi pravico do podpore.

Dovršena zboljšanja hlevov bodo potovalni učitelji pregledali, in na podlagi njih poročil bo glavni odbor stavil c. kr. kmetijskemu ministertvu primerne nasvete, kako je nagrade razdeliti. Da bo mogoče hleve pravočasno pregledati, naj se zboljšanje precej po zvrstitvi semkaj naznani in naj se nikar ne čaka na gori povedani skrajnji rok.

Pri nasvetovanju se bo glavni odbor oziral na število prošenj, na obseg in način zboljšanj, na velikost stroškov, na to, ali je v dotičnem kraju mnogo ali malo zboljšanih hlevov, in pa seveda tudi na premoženjske razmere prosilcev.

V krajih, kjer se živina redno ne pase ali je sploh ni mogoče pasti, bodo imeli tisti prosilci prednost, ki naredijo na prostem tekališču, zlasti za mlado živino.

Dovoljene državne podpore se izplačajo konci l. 1909., a podpisani glavni odbor posameznim prosilcem nikakor ne more jamčiti, ali kaj dobodo in koliko dobodo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 1. februarja 1909.

R a z g l a s

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske kupi mececa marca, oziroma prihodnjo pomlad, z državno podporo, ki jo dovoli c. kr. kmetijsko ministertvo za pospeševanje govedoreje, nekoliko plemenskih bikov čistokrvnih pasem, ki so primerne za zboljševanje govedu na Kranjskem, in sicer:

a) bika simodolske pasme (rumenobelo lisaste z belo glavo), ki jih odda samo v kraje Ljubljanske okolice in na Notranjsko, kjer je ta pasma že vpeljana;

b) bika pomurske pasme (enobarvne, sivkaste ali pšenične barve), ki jih odda samo na Dolenjsko in v ostale kraje na Notranjskem, in

c) bika pincgavske pasme (temnordeče lisaste), ki jih odda samo na Gorenjsko

Vsak prosilec naj se zgledi za bika tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji je jasno povedati, za katere pasme bika prosilec prosi. Na prošnje za bika, tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi pokrajini, se kratkomalo ne bo oziralo.

Prošnje je vložiti

za simodolske bika do 15. marca t. l.

za pomurske in pincgavske bika do 1. aprila t. l.,

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor;

2. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in

3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz katerekoli nezadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 20 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Živinorejec, ki bo imel prejetega bika čez dve leti za pleme, in sicer najmanj štiri mesece dalje, dobode 40 K in za vsak nadaljnji mesec po 10 K nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske

V Ljubljani, 15. februarja 1908.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Strekljencu, ki bo v nedeljo, dne 28. svečana 1909 ob 3 popoldne v načelnikovih prostorih.

SPORED:

1. Nagovor načelnika.
2. Pregledovanje računov.
3. Volitev novega odbora.
4. Razni nasveti in predlogi.
5. Naročanje galice za leto 1909.

Če bi ob določeni uri ne bilo zadostno število udov, bo zbor čez pol ure sklepčen pri vsaki udeležbi udov.

Kmetijska podružnica na Strekljencu,
dne 27. januarja 1909.

Martin Drganc, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Metliki, ki bo dne 21. svečana t. l. ob 11 dopoldne v metliški šoli z običajnim sporedom.

Kmetijska podružnica v Metliki,
dne 7. svečana 1909.

Dan. Makar.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Ribnem pri Bledu, ki bo v nedeljo, dne 28. februarja 1909 ob osmih dopoldne v šolskem poslopju v Ribnem.

SPORED:

1. Poročilo načelnikovo.
2. Predložitev računov za l. 1908.
3. Razni nasveti in predlogi.

Če bi ob določeni uri ne bilo zadostno število udov navzočih, bo pol ure pozneje zborovanje pri vsaki udeležbi.

Kmetijska podružnica v Ribnem pri Bledu,
dne 5. februarja 1909.

Janko Vrezec, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Dovjem, ki bo v nedeljo, dne 28. svečana ob eni popoldne v hiši načelnika.

SPORED:

Pregled računov za l. 1908.
Raznoterosti.

Kmetijska podružnica na Dovjem,
dne 7. svečana 1909.

A. Smolej, načelnik.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v
Št. Vidu pri Ljubljani

priredi svoj

XVII. kmetijski sestanek
v nedeljo, dne 28. svečana 1909 ob štirih
popoldne na Trati pri Žibertu.

Govoril bo gosp. dr. Janko Žirovnik o pravnih razmerah med sosedi.

K temu sestanku vabim p. n. ude c. kr. kmetijske družbe in po njih vpeljane goste.

Ant. Štrukelj, podružnični načelnik.

Listnica uredništva.

A. K. v T. Pravica do tožbe za odškodnino mine čez tri leta od tistega časa naprej, ko se za škodo izve. Če so Vaši užitkarji, ki imajo pravico do drevja, pred petimi leti več posekali, kakor jim gre, potem nimate pravice do odškodnine, če veste za škodo že več, kakor tri leta.

H. B. v P. V vino devati tobak je prepovedano, in kdor tako vino prodaja, je kazniv. Naznanite slučaj, ki Vam je znan, okrajnemu glavarstvu s prošnjo, da se Vaše ime tajno ohrani, in to bo poslalo kletarskega nadzornika, da dotično vino pregleda.

A. K. v Sv. L. Bolezni na vimenu, ki se imenuje vetrnica, ne poznamo. Istotako Vam ne moremo dati sveta glede Vašega bolnega konja, ker ste znake bolezni premalo jasno opisali.

J. A. v V. Tržne cene govedi smo že zdavnaj nameravali prinašati v našem listu, a objavljanje resničnih cen je združeno s tolikimi težavami, da nam namere doslej ni bilo mogoče zvršiti. Upamo, da nam bo v kratkem mogoče.

A. B. v P. Na Kranjskem nobena pivovarna ne izdeluje sušenih ječmenovih tropin, ker vsaka lahko že sveže vse proda.

P. K. v P. Nov posestnik zemljišča dobi tudi vse služnostne pravice svojega prednika.

J. S. v Ž. Stroške za zidanje vseh šol v kaki politični občini so zavezani plačati vsi njeni občani v razmerju neposrednjega davka. Morda je v Vašem zamotanem slučaju, ker ste bili poprej v šolani v dve občini in imate sedaj svojo ekskurendno šolo, kaj drugače; to pa izveste pri okrajnem glavarstvu.